

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
РАДИ «АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО» КАФЕДРА
КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА (ДОМРА)

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Історія української музики»

на тему: ТВОРЧІСТЬ ВІТАЛІЯ КИРЕЙКА

Здобувачки 3-го курсу БІВ групи
Спеціальності 025 «Музичне
мистецтво»

Чикаловець Ольги

Науковий керівник: В. С. Криницький

Київ – 2026

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ I Становлення В. Кирейка як особистості та творчої одиниці з особливим впізнаванням	
стилем.....	6
1.1. Дитинство та юність	6
1.2. Навчання в консерваторії, пошук свого композиторського стилю.....	10
1.3. Творчість В. Кирейка з кінця 1950-х років. Період Millenium'у.....	12
РОЗДІЛ II Внесок в українську музичну культуру.....	16
2.1 «Лісова пісня» Віталія Кирейка як внесок у розвиток української опери. Інші твори музично-театрального жанру.....	16
2.2. Фортепіанна, вокально-хорова та симфонічна творчість.....	19
Висновки.....	21
Список використаних джерел.....	23

Вступ

Актуальність теми полягає в дослідженні творчості Віталія Дмитровича Кирейка, що зумовлена зростаючим інтересом до національної культурної спадщини. Сьогодні українська культура потребує глибшого аналізу культурних діячів ХХ століття, що формували тоді культурний простір та вплинули на сьогодення.

Віталій Кирейко є одним, з тих митців хто попри ідеологічний тиск та переслідування влади, продовжував боротися та зумів утвердити український фольклор на одному рівні з академічною музикою.

Варто розглянути творчий та життєвий шляхи митця, щоб проаналізувати які саме історичні події вплинули на його становлення як композитора та відобразилися на його творчості. Серед цих періодів-Голодомор, Друга світова війна, період «відлиги» та, навпаки, посилення цензури, незалежність України.

В своїй творчості він продовжує традиції, започатковані своїми вчителями, які мали неабиякий вплив на особисте формування митця. Це Левко Ревуцький та Борис Лятошинський.

Особливу увагу варто приділити «Лісовій пісні» Віталія Кирейка на слова Лесі Українки, що стала вагомим внесок в розвиток українського оперного мистецтва та стала його представником на міжнародній арені.

Нині, коли відбувається процес переосмислення багатьох історичних подій та діяльності різних постатей культурного світу, зокрема музичного, ми маємо змогу по-новому поглянути на їхній творчий спадок, абстрагуючись від стереотипів.

Отож, актуальність теми полягає в необхідності комплексного аналізу творчості Віталія Кирейка як чинника, що вплинув на розвиток української музичної культури та на збереження та узаконення фольклору в українській академічній музиці.

Об'єктом дослідження виступає життєвий та творчий шлях Віталія Кирейка в контексті музичної культури XX століття.

Предметом дослідження є еволюція авторського стилю митця, становлення його індивідуально почерку, розмаїття музичних жанрів та зв'язок з фольклором.

Метою дослідження є комплексне вивчення життєвого і творчого шляху Віталія Кирейка, спрямоване на визначення його внеску в музичну культуру та аналіз ключових ознак авторського стилю.

Завдання дослідження

1. Дослідити дитинство та юність композитора, як чинник, що мав найбільший вплив на формування композитора;
2. Проаналізувати вплив навчання в Київській державній консерваторії та роль викладачів, зокрема Левка Ревуцького;
3. Окреслити особливості стилю Віталія Кирейка;
4. Здійснити аналіз еволюції творчості композитора від 1950-х років та до проголошення Україною незалежності;
5. Дослідити оперу «Лісова пісня» як вагомий внесок у розвиток українського оперного мистецтва;
6. Дослідити особливості симфонічної, вокально-хорової та фортепіанної творчості митця.

Методи дослідження, що використовуються в цій роботі: аналізу та синтезу, порівняльно-історичний, культурно-історичний, аналіз документів та продуктів діяльності, робота з науковою літературою.

РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ В. КИРЕЙКА ЯК ОСОБИСТОСТІ ТА ТВОРЧОЇ ОДИНИЦІ З ОСОБЛИВИМ ВПІЗНАВАНИМ СТИЛЕМ

1.1 Дитинство та юність.

Віталій Кирейко народився 23 грудня 1926 року у селі Широкому Солонянського району Дніпропетровської області. Родина була з сільської інтелігенції. Мати- Віра Яківна була дуже дотепною жінкою: працюючи в дитячому садку вихователем, знала багато прислів'їв та приказок, жартів та народних пісень. Саме вона мала значний вплив на формування у Віталія любові до українського фольклору. Її рід походив з заможних селян, що заробляли на хліб роботою на землі. Батьки Віри Яківни загинули від голодомору в 1933 році. Батько Віталія -Дмитро Костянтинович володів грою на скрипці та фортепіано та працював вчителем української мови та літератури в школі. Він закінчив музичний технікум, де й навчився грі на скрипці, а також музичній грамоті. Отримавши музичну освіту, займався організацією музичних колективів-хорів та ансамблів в тих містечках та селищах де працював. Родина була змушена часто переїжджати через цькування радянської влади, котрій не подобалася діяльність Дмитра, і яку вони визнавали націоналістичною. З дитинства Віталій мав змогу познайомитися з творчістю М. Лисенка, М. Леонтовича, М. Вериківського та з народними піснями у виконанні колективів під орудою батька. Його дитинство минуло на Дніпропетровщині у селах Могилів та Царичанка та на Полтавщині у місті Кобеляки. Рід Кирейків мав козацьке походження. Дід Костянтин був заможним селянином, що мав семеро дітей. Під час колективізації у 1920-х роках змушений був полишити майно та податися до дітей. Помер від голодомору в 1946 році. Прадід Максим, що був лоцманом, після наказу Катерини II займався розбудовою села Широке. Про нього є згадка в М. Лисенка, якого той переправив

через дніпровський поріг-Ненаситець, що був найнебезпечнішим з усіх дніпровських порогів.

З дитинства Віталій був дуже допитливим та кмітливим. Любив природу. Пізніше, композитор згадував, що мальовничі краєвиди дарували йому відчуття свободи та душевного спокою. Люди ж асоціювалися в нього з різними музичними образами. До кожного він вигадував особливі музичні мотиви. Про нього казали так: «Побачить людину – і одразу задзвенить у його душі якась музика – знайома чи незнайома» [10].

Серйозний вплив на нього мав голодомор 1933 року, який хлопчик зустрів у Кобеляках на Полтавщині. За спогадами композитора майже всі родичі та знайомі загинули від штучного голоду. Щоб прогодувати родину доводилося готувати зілля та кору з дерев. З них варили суп.

Навчався у середній школі м. Кобеляки. Хлопцю добре вдавалося малювання, любив писати вірші, та все ж врешті-решт надав перевагу музиці.

Вдома тато навчав сина грі на скрипці та фісгармонії, допомагав опанувати музичну грамоту. Хлопець вигадував власні мелодії та намагався відтворити почуті твори класичних композиторів. Чотирнадцятирічний Віталій вже пробував писати власну музику. Серед творів, що належали «його перу» цього періоду романси та дитячі пісеньки на слова українських поетів. З інструментальної музики фортепіанні мініатюри та навіть скрипкова п'єса. Першою фанаткою творчості композитора була молодша сестра Владислава, яка пізніше закінчила середню музичну школу ім. М. Лисенка та Київську консерваторію по класу фортепіано, ставши блискучою піаністкою.

Домашню бібліотеку Віталій Кирейко невпинно поповнював новими нотами, які переписував, позичаючи їх на певний час у знайомих. В одного з друзів родини, який навчався на вокальному відділі Харківської консерваторії,

Галушка Михайла Даниловича в Кобеляках був вдома рояль, тож хлопець залюбки акомпанував господарю, який любив співати. Тут Віталій продовжував знайомитися з музикою М. Лисенка, Ф. Шуберта, К. Стеценка, О. Даргомижського.

Віталій також захоплювався театром, оперою та балетом, на вистави до Кобеляцького, тоді ще аматорського театру, він ходив з батьками. Також на гастролі приїжджав Полтавський драмтеатр. В 15 років хлопець з батьком почав працювати в Кобеляцькому драматичному театрі. Працюючи концертмейстером, Віталій мав нагоду познайомитися з музикою до вистав «Сватання на Гончарівці», «Наталка Полтавка», «Про що Тирса шелестіла», «Майська ніч», «Маруся Богуславка», «Різдвяна ніч», «Дай серцю волю» та ін. Жах Великої Вітчизняної війни, що тривала в цей час, назавжди закарбувався в серці юного митця та мав неабиякий вплив на його творчість в подальшому.

Пізніше Віталій Кирейко вступив до нещодавно відкритої агрошколи, Ю. С. Ісаченком, щоб його насильно не мобілізували до Німеччини, як остарбайтера. Після входу Радянської армії в Кобеляки, після німців в будинках залишилося багато нотних видань. Серед клавірів були Дев'ята та Сьома симфонії Л. Бетховена, Турецький марш та Симфонія соль-мінор В. А. Моцарта. Кирейко має змогу попрацювати з цими матеріалами, що ще більше укріплює в ньому жагу до пізнання класичної музики.

Смерть батька від виразки шлунку сильно підкосила родину Кирейків. Тепер Віталій повинен був стати годувальником для маленькою сестрички та матері. В таких умовах формувався його характер. Але всі ці події ще більше загартували та укріпили його любов до України та народної творчості.

Якось його гру почув майбутній актор Леонід Броневой, познайомившись ближче актор радив Віталію їхати на навчання до Києва, щоб врятуватися від армії

та смерті. Дослухавшись до поради він надіслав свої твори до Комітету в справах мистецтв в Київ. Відповідь була такою: «Ваші музичні твори переглянули та радимо поступити до музичної школи» [10]. В 17 років хлопець поїхав на навчання до Києва. Віталій називає це великою пригодою, адже хоча Київ було звільнено від гітлерівців, війна тривала: були проблеми з квитками на транспорт та самими перевезеннями (не ходили ні трамваї, ні тролейбуси) люди поверталися до своїх домівок, відбудовували місто. Великих зусиль хлопцю вартувало потрапити до П. О. Козицького- композитора та заступника Голови комітету у справах мистецтв. Козицький запросив хлопця до себе додому, щоб детальніше познайомитися з його творчістю. В цей час Київська консерваторія працювала, хоча більшість викладачів та студентів було евакуйовано до Свердловська (спершу німці виявляли цікавість до української культури та навіть сприяли її розвитку, проте в 1942 році Гітлер дав інше завдання- германізувати Україну, завізши німецьких іммігрантів. Після наступу радянських військ, багато науковців та митців теж виїхали в Німеччину, адже тепер зазнавали утисків вже від радянської влади).

Віталій Дмитрович розповідав про це так: «Я з нетерпінням чекав своєї зустрічі з Пилипом Омеляновичем. Прийшов заздалегідь та чекав біля під'їзду. Відомий композитор по-батьківськи уважно поставився до написаних мною творів (я зіграв свої деякі пісні, романси та фортепіанні п'єси), перевірів мій музичний слух та читання з листа. А далі зробив радісний для моєї душі висновок: «У вас є композиторський дар, вам треба вчитися в консерваторії». Ця мить здалася найщасливішою в житті: моя мрія здійсниться. Трошки помовчавши, Пилип Омелянович додав: «Консерваторія повернеться з евакуації влітку. Щоб ви могли якось існувати, я влаштую вас в Ансамбль пісні й танцю при Політуправлінні Першого українського фронту» [10].

Тож завдяки Козицькому Віталій зміг потрапити до консерваторії на навчання без іспитів, вступивши на композиторський факультет. Робота в ансамблі пісні й танцю була дуже корисною в плані досвіду: спілкування зі співаками та оркестрантами, багато нотного матеріалу. Саме тут вперше він побачив всі інструменти симфонічного оркестру. А. М. Луфер-ректор Київської консерваторії надав місце в гуртожитку. Незважаючи на всі труднощі, Київ зустрів композитора гостинно, і тепер починався новий розділ життя для Віталія Кирейка.

1. 2. Навчання в консерваторії

Для Віталія Кирейка, який не навчався в музичній школі та училищі, навчання в консерваторії давалося непросто, проте він був дуже старанним та наполегливим. Він навіть отримував стипендію ім. М. Римського-Корсакова. Серед викладачів композиторської кафедри консерваторії були Б. Лятошинський, М. Вериківський, М. Скорульський, Г. Таранов, М. Вілінський. Але головним наставником для Віталія став відомий композитор Л. Ревуцький, який був його викладачем з композиції. Їхня зустріч відбулася у липні 1944 року. Ревуцький запросив Кирейка до себе додому для особистого знайомства. Там він взяв для ознайомлення напрацьовані Кирейком матеріали, натомість вручив йому клавіри декількох опер. Як викладач Левко Ревуцький був дуже вимогливим, проте делікатним. Завжди уважно дослуховував до кінця твори учнів, і тільки потім вносив свої правки, підкріплюючи їх прикладами з класичної музики. Разом з тим він завжди прагнув зберегти власний стиль автора.

Ревуцький вважав, що важливим для музиканта насамперед є опанування базових гармонії та поліфонії. Лише після цього варто було починати власну композиторську діяльність. Багато часу Ревуцький присвячував темі музичних форм та розвитку музичного матеріалу. Він вважав, що справжня майстерність полягає в тому, щоб розгорнути музичну думку логічно та наповнити її змістом.

Левко Ревуцький був не тільки геніальним композитором та педагогом, він вбачав необхідність прививати своїм учням любов до поезії та літератури, естетики, мистецтва, історії. Він прагнув розширювати грані та розвивати своїх студентів в усіх напрямках, адже саме це сприяло вихованню смаку та стилю, який так необхідний митцям. Він вважав, що технічність не має ніякого сенсу, якщо сама музика не наповнена змістом.

Оскільки Ревуцький у своїй творчості багато звертався до українського фольклору, пісень, то він м'яко ознайомлював з цим і своїх студентів.

Україна в цей час зіткнулася з повоєнними труднощами. Мистецтво як і інші сфери зазнавало жорстких утисків та піддавалося цензурі. Через це об'єкти мистецької діяльності авторам доводилося значно спрощувати, часто таким чином, що вони зовсім втрачали індивідуальність. Незгодних з режимом митців жорстоко карали та переслідували.

Віталій Кирейко активно долучався до культурного життя столиці, відвідуючи театри, виставки, концерти та інші заходи. Він мав змогу знайомитися з різними митцями та культурними діячами, всебічно розвиваючись. Він був знайомий з композиторами Георгієм і Платоном Майбородами, Миколою Дремлюгою, Анатолієм Коломійцем. Товаришував з письменником Остапом Вишнею, Павлом Тичиною та Максимом Рильським, відвідував виставки художниці Зіни Волковинської. Особливу увагу варто приділити його викладачам у Київській консерваторії: Михайло Скорульський- з аналізу музичних форм, Гліб Таранов та Борис Лятошинський-з інструментування, Михайло Вериківський- з гармонії.

Романси, пісні, симфонічні поеми, хорові твори на слова Лесі Українки та Тараса Шевченка - всі ці твори Кирейко писав в студентські роки. З п'ятого курсу він випускався з кантатою «Мати» на слова М. Рильського. Багато творів цього

періоду він знищив, вважаючи недостатньо досконалыми. Ця риса йому передалася від Л. Ревуцького, про що вказано раніше.

За основу багатьох своїх творів Віталій Кирейко брав українську пісню. З неї ж він і черпав натхнення. Таким чином, поступово утворився його власний унікальний стиль.

Новим етапом життя композитора стало завершення навчання та аспірантури. В цей він захистив наукову роботу «Українські народні пісні в обробках радянських композиторів для голосу і фортепіано». А також написав «Українську симфонію»- великий твір для симфонічного оркестру, наповнений українським колоритом. Паралельно працює викладачем музично-теоретичним дисциплін. У віці 25 років Віталія Кирейка прийняли до Спілки композиторів України та навіть виділили квартиру для проживання. В 1953 р. йому було присвоєно учений ступінь кандидата мистецтвознавства, у 1961 р. став доцентом, а у 1978 р. отримав звання професора.

Отож, навчання в консерваторії стало вирішальним фактором у формуванні стилю Віталія Кирейка. Найбільшу роль відіграв у цьому Левко Ревуцький. В своїй творчості Кирейко продовжував традиції свого наставника.

1.3. Творчість В. Кирейка з кінця 1950-х років. Період Millenium'у

Музичній культурі цього часу була притаманна цілісність та духовне піднесення. Активніше працювати починає нове покоління композиторів, які шукають нові способи для застосування засобів виразності. Серед них Мирослав Скорик, Валентин Сильвестров, Леонід Грабовський. Незважаючи на певні суперечки між поколіннями митців, всі працювали заради розвитку української музики, формуючи нову культурну систему. Серед старшого покоління композиторів Левко Ревуцький, Борис Лятошинський, Станіслав Людкевич.

В 1960-х роках митці сконцентрувалися на людиноцентризмі. Зростала роль національної свідомості, прагнення свободи, з'явилася потреба синтезувати контрастні ідеї та розширювати художні горизонти. З іншого боку активне використання народних мотивів, які все більше привносили до академічної музики, надаючи фольклорним елементам професійного звучання.

Зокрема, Кирейко, теж звертається до філософських роздумів, при цьому зберігаючи гуманістичні ідеали. Його творчість є цілісною, проте задуми розкриваються глибоко, посиляючись на духовні цінності. Він продовжує активно працювати з фольклором, особливо часто звертаючись до карпатського мелосу.

Кирейко одним з перших звернувся до повісті «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського, створивши балет. Пізніше Сергій Параджанов створив фільм, який здобув світове визнання, використавши музику Мирослава Скорика. Це історія про кохання та велич людського духу, що розкритий через трагедію.

Серед його творчого спадку навіть музика до дитячого мультика «Котигорошко» з двома варіантами музичного супроводу.

Цей період для самого композитора був дуже натхненний: народження сина, педагогічна та композиторська діяльність. Він подорожував Європою, вивчав мови, історію, мистецтво. Незважаючи на успіх та визнання він залишався скромною та порядною людиною.

Починаючи з 1970 року Віталій Кирейко все більше в своїй творчості звертається до фортепіанних та вокальних жанрів, поряд з симфонічною музикою. В цей період та в подальшому ці жанри стають провідними у його творчості.

Після «відлиги», відновилися переслідування та контроль митців та їхньої творчості, нової сили набув процес русифікації. Віталій Кирейко мав яскраву

виражену громадську позицію, яка заключалася в тому, що навіть в таких умовах, він залишався на боці української інтелігенції та всіляко підтримував репресованих.

У 1974 році композитор створює свою другу кантату «Dank euch ihr Sowjetsoldaten», яку пізніше сам і знищує, вважаючи не потрібною.

Кирейко продовжує використовувати різні прийоми, опираючись на народний фольклор: багатоголосся, варіативність мелодій, підголосковість. Він активно виступає за збереження автентичності народної музики та висловлює своє невдоволення щодо спотворення її модерністськими експериментами.

В професійному середовищі композитора поважають. В цих же роках його обрали заступником голови Спілки композиторів України. Проте й критики уникнути не вдалося: його звинувачували в «націоналізмі» та не бажанні співпрацювати з советською владою.

Композитор отримує звання Народного артиста України. В цей час публікує праці присвячені Б. Лятошинському, Л. Ревуцькому, Л. ван Бетховену, що свідчить про наукову та дослідницьку роботу музиканта.

Серед творів, написаних в цей період: цикл романсів «Барви легенд», «Партизанський триптих», «Поема» для фортепіано з оркестром, струнний квартет №1. Також Симфонія №5 на замовлення советської влади. Проте навіть в ній він наголосив на темі радощів життя та вкотре утвердив гуманістичні ідеї.

Серед інших визначних творів: поема «Дон Кіхот» та цикл «Київські ескізи», створені на початку 80-х років.

«Три музичних моменти пам'яті матері» - присвятив смерті матері. Для композитора дуже важка втрата, яку він описав у музиці.

Після перенесеної операції, Віталій полишає викладацьку діяльність, проте продовжує працювати як композитор. Музика цього періоду пронизана прагненнями до духовної гармонії та осмисленнями життєвих суперечностей.

У 1990- х роках у творчості Віталія Кирейка розпочинається новітній період. Україна здобує незалежність, що позначається на композиторові. «Дума про Україну», «Пісня про Україну» та «Україна живе»- хорові твори, що написані в цей період й пронизані героїко-патріотичними образами. В них композитор використовує мотиви з козацького фольклору, вбачаючи в цьому надію та дух сводоби. Композитор залищається вірним неоромантичному стилю.

Поруч з піднесенням, що відбулося на тлі політичних подій, відбувається багато втрат. В 1994 році помирає дружина Інна. В її пам'ять він пише щемку та ніжну «Елегію». Наступного року композитор втрачає улюблену племінницю та талановиту поетесу Марію Губко. Вокальний цикл «Осінній ранок»- драматична сповідь, присвячена їй.

Продовжує активну громадську та публіцистичну діяльність.

Останні роки життя були дуже плідними. Наприклад, в співпраці з Зоєю Ружин, написані багато пісень та кантата «Навік єдині». В цей час Кирейко повернувся до викладацької діяльності: ділився досвідом та любов'ю до української пісні, відвідуючи коледжі та музичні школи.

Видання ретроспективної збірки романсів стали неоціненним вкладом в українську культуру як митця та патріота, чия музика завжди була продовженням душі рідного народу.

Розділ 2. ВНЕСОК В УКРАЇНСЬКУ МУЗИЧНУ КУЛЬТУРУ

2.1. «Лісова пісня» Віталія Кирейка як внесок у розвиток української опери

Важливою подією у житті та кар'єрі Віталія Кирейка було створення у 1957 році опери «Лісова пісня» за драмою-феєрією Лесі Українки. Це був новий подих у розвитку українського оперного мистецтва, водночас і показник високої якості, адже твір став широко відомий у Європі. Кирейко тепер був одним з провідних українських композиторів.

Лірична опера-казка на три дії та п'ять картин була створена на власне лібрето Кирейка. Композитор зізнається, що з дитинства був поціновувачем творчості Лесі Українки, а особливо її драми-феєрії.

Робота над оперою проходила швидко, в натхненній творчій атмосфері. Оскільки композитор звернувся до твору Лесі Українки, це вимагало неабиякої відповідальності: твір потрібно було покласти на музику, водночас зберігши філософію та сенси, вкладені Лесею.

Сольні пісні та діалоги були на слова Лесі, майже без змін, в той час як для ансамблів композитор склав власний текст. Інтонаційна мова твору подібна не лише до народних пісень, а й до розмовної мови, що робить виконання зрозумілим для молодих виконавців та розширює можливості для подання різних образів та персонажів. Декламаційно-аріозні висловлювання, що є частим явищем у творі, додають гостроти конфлікту та певної яскравості.

В цей період українське (як і будь-яке інше) мистецтво було другорядним. Головним приводом для гордості була російська культура. «Лісова пісня» Кирейка була самобутньою, вона поєднувала український фольклор з академічною школою. Різноманітність образів та гуманністична спрямованість - є головними

особливостями опери. Ідеї гармонії людини та природи, внутрішньої свободи, кохання та духовної щирості, питання сенсу життя та протистояння духовного й матеріального були дуже актуальними та затребуваними в той період 1950- 1960 років (коли процес цькування митців за вибір тем для їхніх творів дещо ослаб). В умовах швидких суспільних змін митці прагнули переосмислити національну спадщину, водночас шукаючи нові форми та засоби та звертаючись до фольклору, прагнучи зберегти традиції. Історичні події, були передумовою того, що люди починали шукати нові цінності та орієнтири, тому твір здобув схвальні відгуки від музичної спільноти та обожнювання публіки, довівши, що українська культура може змагатися за свою першість. Серед музикознавців, що високо оцінили твір: К. Майбутова, А. Котляревський, Л. Єфремова, В. Антонюк, О. Давидова.

У Лісовій пісні Кирейко дуже вдало керує засобами музичної виразності, таким чином, що опера набуває глибокої емоційної насиченості, яскравої образності та цілісності художнього втілення. Карпатський мелос допомагає образній системі опери, додаючи національного колориту. Сама Леся використала питоми українські мелодії з регіону Волинського Полісся. Мавка в творі представлена інтонаціями українського романсу та ліричної пісні, Килина та Матір- інтонаціями побутових та танцювальних пісень.

Прем'єра опери відбулася 27 травня 1958 року у Львівському театрі опери та балету ім. І. Франка і мала шалений успіх. Підтримати свого учня та поздоровити з успіхом приїхав Л. Ревуцький. Наступного сезону опера вже ставилася в Оперній студії Київської консерваторії.

На творчість Кирейка дуже вплинув успіх цієї опери. Взявши до уваги ідеї та мотиви закладені в Лісовій пісні, він продовжував творити. Балет «Тіні забутих предків», де за основу взятий однойменний твір Михайла Коцюбинського став новим творчим надбанням митця. Він прагнув передати внутрішні переживання

персонажів, поєднати дійсність і міф та передати національний колорит. Композитор знайшов шлях втілення своїх ідей та творчого напрямку.

Серед інших визначних творів музично-театрального жанру - опери «У неділю рано» та «Марко в пеклі».

За мотивами повісті Ольги Кобилянської у 1965 році написана опера «У неділю рано». Темою є драматична історія кохання, яка відбувається у світі карпатських гуцулів. Композитор зберіг атмосферу першоджерела, але зміг обіграти її в своєму стилі, використавши мелодії з гуцульськими, циганськими та угорськими мотивами. Також колоритним елементом є сцени купальських ігор та весілля. Прем'єра відбулася у Львові у 1966 році.

На противагу інший твір, за п'єсою Івана Кочерги «Марко у пеклі», в якому композитор зумів химерно переплести реальність з потойбічним світом. Поліфонічна фактура, неординарність оркестрової палітри, складність гармоній, розгалужена система лейтмотивів та оригінальність хорового письма допомагає поринути в історію. На жаль, через політичні підтексти у творі, він так і не був поставлений на сцені.

Третій балет в творчості Віталія - це балет «Оргія», створений у 1976 році, в якому композитор знову звертається до творчості Лесі Українки. Темою балету виступила ідея незламності та національної гідності. Для реалізації ідеї використовується античний світ, а саме завоювання Греції Римом. Композитор використовує старовинні лади та поліфонізацію фактури, що відтворює атмосферу античних Греції та Риму. Лібрето створила талановита балерина - Наталія Скорульська. Попри перспективність та актуальність теми балет також не побачив театральної сцени, залишившись одним з маловідомих творів композитора.

2.2. Фортепіанна, вокально-хорова та симфонічна творчість

Одне з важливих місць у творчості В. Кирейка посідає симфонічна творчість, в якій він залишається вірним своєму авторському стилю: поєднання народнопісенної основи та світових класичних традицій. У його доробку 10 симфоній.

Особливостями симфоній №1 та №2 є пошук національного стилю та використання народних мотивів. У симфоніях №3 та №4 прослідковуються теми життя та боротьби, що перегукуються з козацькими традиціями.

Симфонії №5 та №6 є вже більш пізніми в творчості, тож вони демонструють зрілість композитора. Він поєднує фольклор з класичними формами, вклавши гуманістичну спрямованість.

Пізніші симфонії (№5–6) продовжують будуватися за принципом поєднання народнопісенної основи, класичних форм і цілісної драматургії. Їм притаманна гуманістична спрямованість і глибока емоційна експресія.

Симфонії №7 та №8, що відносять до новітнього періоду Віталія Кирейка славляться гармонійним поєднанням лірико-епічних образів та, знову ж таки, зв'язком з українським фольклором. Симфонія № 7 має більш оптимістичний та світлий характер, в той час як Симфонія №8 є прямим відображенням творчості віденських класиків.

Симфонія №9, є особистою улюбленицею В. Кирейка. Твір характеризується лірико-пісенною основою з цілісною драматургією та життєрадісним піднесенням фіналом.

Симфонія № 10 наповнена елегійним ліризмом та піднесенням фіналом-танцем. У ній відсутнє скерцо.

Визначною у творчості митця також є симфонічна поема «Дон Кіхот». Це програмний твір, у якому автор найповніше реалізував питання утвердження ідеалів добра. Відмовившись від класичних сонатних схем, він використовує вільну форму. Це сприяє лінійному розвитку сюжету. Завдяки якісно виконаному оркеструванню, твір здобув широку популярність та навіть увійшов до золотого фонду Національного радіо.

Понад сто опусів нараховує камерно-інструментальна та фортепіанна творчість, охоплюючи велику кількість інструментів. «24 фортепіанні п'єси»-дитячий цикл, який відносять до останнього періоду творчості композитора. Тут поєднана програмність з поетичністю.

Віталій Кирейко також створив Скрипковий концерт, Концерт для віолончелі з оркестром та Концерт для скрипки та віолончелі з оркестром.

У сольних творах автор майстерно розкриває тембральне багатство звучання кожного інструменту та їхні технічні можливості.

Вокально-хорова творчість Віталія Кирейка налічує близько 150 творів та базується на симбіозі народнопісенних матеріалів та академічної школи. Романс «Тополя» та хор «Хмара» - твори, що дивують драматизмом та відносяться до раннього періоду творчості композитора. До зрілого періоду відносять хор «До Немана», де композитор вдало експериментує з формами та поглиблено вдається до філософської лірики. В своїй творчості композитор часто переосмислює українську народну пісню, перетворюючи її з етнографічного зразка на високохудожній професійний твір.

Висновок

Внесок, який зробив Віталій Кирейко для розвитку української музики важко переоцінити. В своїй творчості він поєднує риси високого професіоналізму та глибокий зв'язок з національними традиціями. Аналіз його життєвого та творчого шляху показує, що як особистість він сформувався завдяки багатьом факторам та впливу середовища, в якому він перебував. Все це загартувало його характер та визначило ідейну концепцію його творчості.

Також вплив на становлення Кирейка як композитора відіграло навчання у Левка Ревуцького, що водночас сприяло прищепленню любові як до класичної школи так і до питання національної ідентичності, що врешті-решт призвело до того, що у Віталія Кирейка виробився власний впізнаваний стиль та напрям у творчості.

Опера «Лісова пісня» стала поштовхом для подальшого зростання майстерності композитора. Це був перший твір, що представив Кирейка як самобутнього та цікавого митця. У творі яскраво виявлені ліризм, образність та фольклорна основа, які в подальшому стануть провідними характеристиками творів митця та частиною його авторського почерку.

Також важливими в доробку композитора є його фортепіанні, камерні та вокально-хорові твори. Вони показують, що він вміє працювати з жанровим різноманіттям та демонструють глибину художнього мислення та високий рівень інтелектуальної майстерності.

Отож, Віталій Кирейко зробив неоціненний вклад у розвиток української музичної культури. Його творчість потребує популяризації та детальнішого вивчення, адже в її основі лежить почуття власної національної ідентичності та

любові до свого народу та країни. Нині творчість Кирейка є дуже актуальною, адже формує культурну свідомість сучасного українця.

Список використаних джерел:

1. Віталій Кирейко – останній романтик. *МУЗИКА*. URL: <http://mus.art.co.ua/vitalij-kyrejko-ostannij-romantyk> (дата звернення: 28.04.2026).
2. Віталій Кирейко: сучасна українська музика у світовому контексті - Український Музичний Світ. *Музичний Світ України*. URL: <https://musical-world.com.ua/vitalij-kirejko-suchasna-ukrayinska-muzika-u-svitovomu-konteksti/> (дата звернення: 30.04.2026).
3. Ірина Шестеренко. Віталій Кирейко - документальний музичний фільм., 2020. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=px6WKQXe18Y> (дата звернення: 01.05.2026).
4. Кирейко В. Арії з опер та романси / упоряд.: І. Шестеренко, В. Цюпак Карабулут. Київ, 2024. 80 с.
5. Командири великого голоду. Поїздки В. Молотова і Л. Кагановича в Україну та на північний Кавказ. / ред.: В. Васильєв, Ю. Шаповал. Київ : Генеза, 2000. 403 с.
6. Корній Л. Історія української музики. Київ-Харків-Нью- Йорк : М. П. Коць, 1996. 313 с.
7. Майбурова К. В. Віталій Кирейко. Київ : Муз. Україна, 1979. 48 с.
8. Творець чарівних мелодій: Розповіді, вірші, есеї про видатного композитора сучасності Кирейка Віталія Дмитровича / упоряд. І. Любовик. Криниця, 2002. 112 с.
9. Українська музична енциклопедія. Т. 3 (Л–М) : Скрипник Г. : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive. *Internet Archive*.

URL: <https://archive.org/details/muzychna03/page/61/mode/2up> (дата звернення: 28.04.2026).

Шестеренко І. В. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики. Київ : Купріян., 2008. 428 с.